

Asociace
pro mezinárodní
otázky
Association
for International
Affairs

Briefing Paper 7/2014

Regionální obranná spolupráce:
Slovenské předsednictví Visegrádské skupiny

—

Prosinec 2014

Regionální obranná spolupráce: Slovenské předsednictví Visegrádské skupiny

—

Jakub Kufčák

Prosinec 2014

Briefing paper byl vypracován v rámci projektu „Implications of the NATO summit in Wales on security and defence policy of the Czech Republic“. Projekt je podporovaný Odborem veřejné diplomacie NATO.

© 2014 Asociace pro mezinárodní otázky. Všechna práva vyhrazena. Názory vyjádřené v textu nejsou oficiálním stanoviskem vydavatele.

Úvodem

Obranná spolupráce se v Evropě po období pozdních 90. let 20. století a počátku nového tisíciletí, které bylo charakteristické velkými a iniciativami EU a NATO pojatými tak zvaně shora dolů, dostala do fáze, která by se dala charakterizovat jako „**ostrovy spolupráce**“. Regionálně vymezené skupiny států (Benelux, severské státy, státy Visegrádu) nebo státy spolupracující na bilaterální úrovni (např. Velká Británie-Francie, Nizozemsko-Německo) jsou dnes hlavním dějištěm obranné spolupráce a všeobecně existuje přesvědčení, že pouze skrze mezinárodní spolupráci lze udržet či zvětšit vojenské schopnosti, kterými Evropa disponuje.¹

Teprve v poslední době se ambice NATO a EU jako bezpečnostních organizací opět zvyšují. Prosincový summit Evropské rady (2013) zabývající se obranou a waleský summit NATO v září 2014 ukázaly, že obě organizace berou regionální a bilaterální obrannou spolupráci jako důležitý stavební kámen dalšího rozvoje evropských vojenských schopností, který je potřeba podporovat a propojovat účinnými iniciativami z úrovně NATO i EU. Příkladem je koncept „rámcového národa“ (FNC).²

Regionální obranná spolupráce ve formátu skupiny V4 je tradičně provázena velkými očekáváními a malými skutečnými výsledky. Její intenzita totiž kolísá s tím, jak se mění vnější a vnitřní podmínky v jednotlivých státech. V důsledku úsporných škrtů v obranných rozpočtech, které následovaly po vypuknutí ekonomické krize v ČR, Slovensku a Maďarsku, bylo paradoxně téma společné obranné spolupráce oživeno. Paradoxně proto, že vojenská spolupráce je tradičně považována za oblast tzv. „vysoké politiky,“ kterou státy mají tendenci střežit jako znak své suverénní moci.³

Slovenské předsednictví V4 (červenec 2014 – červen 2015) přitahuje pozornost, neboť na něj vychází poslední přípravná fáze visegrádské Bojové skupiny (Battlegroup – BG) EU a zároveň koordinace V4 při přípravě na červnový (2015) summit Evropské rady, který by se měl opět zabývat obrannými tématy. Na jeho pozadí však probíhá méně viditelná ovšem neméně důležitá aktivita.

¹ Tomáš Weiss. Visegrád Battlegroup: A Flagship That Should Not Substitute For Real Defence Cooperation. *Visegrad Revue*, 4. 6. 2012, <http://bit.ly/1y44Fig>.

² Jakub Kufčák. Koncept „rámcového národa“ NATO: Cesta k posílení role Německa a příležitost pro ČR? Briefing paper 5/2014, *Asociace pro mezinárodní otázky – AMO*, listopad 2014, <http://www.amo.cz/publikace/koncept-ramcoveho-naroda-nato-cesta-k-posileni-role-nemecka-a-prilezitost-pro-cr.html>.

³ Jan Jireš. Visegrádská obranná spolupráce: Na dobré cestě? *CI Consult & Research s.r.o.*, 27. 3. 2013, <http://www.cicar.cz/article/show-article/visegradaska-obranna-spoluprace-na-dobre-ceste>.

Slovenské předsednictví skupiny V4 a obranná spolupráce

V souvislosti s utvářením společné visegrádské Bojové skupiny EU, která má být k dispozici v první polovině roku 2016, se slovenské předsednictví V4 prezentuje mnoha perspektivními cíli, a navazuje tak na předcházející maďarské předsednictví, během kterého se podařilo například dosáhnout shody na vytvoření společných prvků určených k podpoře visegrádské Bojové skupiny EU. Šlo například o schopnosti související s ochranou proti chemickým, biologickým, radiologickým a jaderným zbraním (OPZHN) nebo o společnou logistickou podpůrnou skupinu (Joint Logistics Support Group – JLSG). Přetrvává také konsensus, že je potřeba konkrétní způsoby hledat, jak zachovat společnou modulární jednotku a navazující schopnosti i po uplynutí doby, pro kterou je společná Bojová skupina EU určena.⁴

Novinkou slovenského předsednictví je ambice najít způsob, jak certifikovat visegrádskou Bojovou skupinu EU na podzimním cvičení NATO Trident Juncture 2015, a **spojit tak certifikační mechanismus bojových skupin EU a NATO**. S potenciální jednotkou, která by byla založena na základě zkušeností získaných z visegrádské Bojové skupiny EU, je také nyní počítáno jako s možným **příspěvkem skupiny V4 do zahraničních misí EU a NATO, ale také do sil rychlé reakce obou organizací**.⁵

Během slovenského předsednictví by také měla být vypracována dlouhodobější **strategie společného výcviku a cvičení armád zemí V4**, které by měly začít již v roce 2015, a také tak zvaný **víceletý akční plán obranné spolupráce**, který slouží k implementaci Víze dlouhodobé spolupráce V4 v oblasti obrany z března 2014. Tento akční plán sloužící jako řídicí dokument bude poté každý rok aktualizován a prezentován ministrem obrany předsednické země V4. Jako řídicí těleso odpovědné za strategické směřování obranné spolupráce pak má působit nově založené tak zvané **Senior Body**, složené ze státních tajemníků a/nebo politických ředitelů.⁶

V tomto směru tak slovenské předsednictví především pracuje na vypracování cílů, na kterých se státy V4 shodly ještě během předcházejícího předsednictví – kromě příprav spojených se společnou EU BG, strategií společného výcviku a cvičení a víceletého akčního plánu obranné spolupráce však nesmíme opomenout i oblast koordinace obranného plánování. Zde došlo ke shodě na vytvoření tak zvané **plánovací skupiny V4** (V4 Planning Group), která má za cíl vnést do spolupráce v obranném plánování zemí V4 větší pořádek

⁴ Budapest Declaration of the Visegrad Group Heads of Government on the New Opening in V4 Defence Cooperation. *Hungarian Presidency 2013-2014 of the Visegrad Group*, June 24, 2014, <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2014/budapest-declaration-of>.

⁵ Ibid.

⁶ Long Term Vision of the Visegrad Countries on Deepening their Defence Cooperation. *Hungarian Presidency 2013-2014 of the Visegrad Group*, 12. 03. 2014, <http://bit.ly/1vZuC7G>.

a zastřešovat pracovní skupiny – ty dosud fungovaly zejména na bilaterální úrovni⁷ jako například česko-slovenská⁸ nebo česko-polská⁹ pracovní skupina.

Mezi největší výzvy pro slovenské předsednictví V4 patří zejména nutnost zachycení klíčových iniciativ aktuálně rozpracovaných v rámci EU i NATO, a jejich včlenění do regionální obranné spolupráce V4 tak, aby výsledkem byl rozvoj obranných schopností a ne jejich duplikace.¹⁰

Světlá budoucnost obranné spolupráce V4?

Přestože předešlé řádky vyznívají spíše optimisticky, dosavadní výsledky obranné spolupráce V4 jsou vskutku skromné – v rámci iniciativy EU Pooling & Sharing se státy V4 nesetkávají v žádném projektu a v „chytře obraně“ (Smart Defence) NATO pouze ve dvou.¹¹ **Pokud má být obranná spolupráce skutečně úspěšná musí produkovat výsledky ve vojenských schopnostech.** Ty se nicméně zatím omezují spíše na schopnosti související se vznikem společné Bojové skupiny EU a větší spolupráce v oblasti obranného plánování jako je například vzájemný secondment v plánovacích sekcích ministerstev obrany zemí V4, která by podle některých vyjádření měla již konečně probíhat.¹²

V souvislosti s aktuálními událostmi na Ukrajině byla životaschopnost a efektivita spolupráce V4 diskutována zejména s ohledem na **rozdílné vnímání ruské hrozby v jednotlivých státech Visegrádu.**¹³ Zda visegrádská obranná spolupráce může úspěšně pokračovat i bez podobného vnímání hrozeb v bezpečnostním prostředí se teprve uvidí. Větší strukturovanost společně se započatými procesy, které byly v rámci obranné spolupráce V4 v poslední době ukotveny, ale dávají do budoucna důvod k naději.

Pokud se však slibné ambice obranné spolupráce zemí V4 nepodaří v následujících letech

⁷ Framework for an Enhanced Visegrád Defence Planning Cooperation. *Hungarian Presidency 2013-2014 of the Visegrad Group*, 14. 03. 2014, http://www.mosr.sk/data/files/3055_2014-03-14-dpc.pdf.

⁸ Skupina pro obranné plánování, skupina logistiky, skupina ochrany vzdušného prostoru, skupina pro operace a cvičení, skupina pro vyzbrojování a skupina pro vzdělávání. Od roku 2013 také skupina legislativně-právní a skupina pro spolupráci státních podniků a organizací. Viz Obranná spolupráce V4. *Ministerstvo obrany ČR*, Tematický informační materiál, listopad 2013, <http://bit.ly/1FJ2vKU>.

⁹ Skupina pro obranné plánování, skupina pro vojenskou spolupráci, skupina pro obranný průmysl a skupina pro kybernetickou obranu. *Ibid.*

¹⁰ Lubomír Tokár. Předsednictvo ako výzva. In: *Obrana*, roč. 22, č. 6 (jún 2014), str. 4-5.

¹¹ Obranná spolupráce V4. *Ministerstvo obrany ČR*, Tematický informační materiál, listopad 2013, <http://bit.ly/1FJ2vKU>.

¹² Maj. Gen. Pavel Macko. Projev na konferenci NATO 2020 – Alliance Renewed, Bratislava, 14.-15. 10. 2014.

¹³ Např. Martina Heranová. Mají země V4 ještě společné bezpečnostní zájmy? *NatoAktual.cz*, 18. 08. 2014, <http://bit.ly/1B5BWQm>; Edward Lucas. V4: Grappling with irrelevance? *CEPI*, 30. 06. 2014, <http://www.cepolicy.org/publications/grappling-irrelevance-v4-after-its-split-ukraine>.

Asociace
pro mezinárodní
otázký
Association
for International
Affairs

Briefing Paper 7/2014

Regionální obranná spolupráce:
Slovenské předsednictví Visegrádské skupiny

–
Prosinec 2014

přetavit do uspokojivých výsledků, hrozí nárůst frustrace jak politických elit, jejichž podporu zatím požívá, tak i tradičně skeptických vojáků a ministerských byrokracií. Pro ty je obranná spolupráce často jen početní operací v kontextu úspěšných opatření a nikoliv strategickým imperativem. Zůstává otázkou, **nakolik se do budoucna zjevně zlepšené finanční prognózy pro jednotlivá ministerstva obrany zemí V4 promítnou i do jejich ne/ochoty dávat přednost společnému před národním** – to by byla pro slibně se rozvíjející a nutnou regionální spolupráci špatná zpráva.

ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY (AMO)

Asociace pro mezinárodní otázky je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Základním posláním AMO je přispívat k hlubšímu porozumění mezinárodnímu dění. Díky svým aktivitám doma i v zahraničí a dlouholeté historii je AMO vnímána jako čelní nezávislá instituce svého druhu v České republice.

K dosažení svých cílů AMO:

- formuluje a vydává studie a analýzy;
- pořádá mezinárodní konference, expertní semináře, kulaté stoly, veřejné diskuse;
- organizuje vzdělávací projekty;
- prezentuje kritické názory a komentáře k aktuálnímu dění pro domácí a zahraniční média;
- vytváří příznivější podmínky pro růst nové generace expertů;
- podporuje zájem o disciplínu mezinárodních vztahů mezi širokou veřejností;
- spolupracuje s řadou dalších domácích i zahraničních institucí.

VÝZKUMNÉ CENTRUM AMO

Výzkumné centrum Asociace pro mezinárodní otázky je předním českým think-tankem, který není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskuzi. Hlavním cílem Výzkumného centra je systematické sledování, analýza a komentování mezinárodního dění se zvláštním zaměřením na zahraniční politiku České republiky.

Výzkumné centrum bylo založeno v říjnu 2003 jako analytický útvar Asociace pro mezinárodní otázky se zaměřením na mezinárodní vztahy a zahraniční, bezpečnostní a obrannou politiku. Jádrem VC AMO je [tým analytiků](#), jejichž prostřednictvím nabízíme odbornou expertízu v hlavních problémech světových regionů a klíčových otázkách současné mezinárodní politiky. Výzkumné centrum zpracovává [vlastní odborné studie](#), analytici poskytují [komentáře](#) k aktuálnímu dění prostřednictvím médií. Dedikovanou platformou pro hodnocení mezinárodní politiky je [blog AMO](#).

www.amo.cz

